

PRIPOROČILA ZA LAJŠANJE SIMPTOMOV SOČASNE OKUŽBE Z VIRUSOM COVID-19 OB ZNANI NAPREDOVALI, NEOZDRAVLJIVI, KRONIČNI BOLEZNI

Okužba z virusom COVID-19 najpogosteje povzroči naslednje simptome: zvišana telesna temperatura (88 %), suh in dražeč kašelj (68 %), huda utrujenost (38 %), produktivni kašelj (33 %), težko dihanje (19 %), glavobol in bolečine v mišicah.

Ob sočasni napredovali osnovni bolezni se uporabnik sooča s simptomi osnovne bolezni in še dodatno s simptomi okužbe z virusom COVID-19. Skrbno paliativno vodenje lahko bistveno pripomore k olajšanju simptomov.

NUJNO je potrebno ohraniti vse sicer uvedene paliativne ukrepe za vodenje osnovne bolezni.

TEŽKO DIHANJE

MORFINSKI PREPARATI

a. Uporabniki, ki pred tem še niso jemali opioidnih zdravil:

Začnemo z 1–2 mg i.v. (pri uporabnikih s KOPB uporabimo 1 mg) ali 5 mg p.o. (polovica tbl Sevredola ali 5 morfinskih kapljic). Odmerek ponavljamo na 15 minut, dokler ne dosežemo olajšanja dihanja. Zadosten odmerek je tak, ki olajša težko dihanje ob sprejemljivih neželenih učinkih (sedacija, slabost). Če se pri uporabniku pojavijo neželeni učinki terapije z morfinom, jih je potrebno zdraviti.

b. Uporabniki, ki že jemljejo opioidna zdravila:

Odmerek za titracijo je 1/6 dnevnega odmerka opioida, preračunanega v ekvivalent morfina.

c. Uporabniki, ki imajo občutek težkega dihanja preko celega dneva:

Smiselna je uporaba dolgo delujočih opioidov MST Continus 10 mg tbl na 12 ur p.o. ali v primerih manjše možnosti uživanja tablet nizko odmerni transdermalni obliži s fentanylom (12 mcg).

Vse odmerke vedno prilagajamo po porabi kratko delujočih zdravil.

BENZODIAZEPINI

Vloga benzodiazepinov pri lajšanju težkega dihanja je povezana z njihovim učinkom na strah in paniko, ki ju pogosto občutijo ti uporabniki.

Prednost imajo benzodiazepini s kratko razpolovno dobo: lorazepam 0,5–2,5 mg p.o. ali s.l., midazolam 1–2,5 mg i.v. ali do 15 mg p.o. (ponavljamo na 6–8 ur).

KORTIKOSTEROIDI

Uporaba kortikosteroidov je omejena na intersticijske pljučne bolezni in na tista stanja, kjer je prizadeta pljučna ovojnica. Zdravilo izbora je deksametazon. Uporabniki še naprej uporabljajo svojo redno terapijo v obliki pršil.

KISIK

Pri akutni okužbi z globalno prizadetostjo dihal in hipoksemijo je vloga dodajanja kisika in s tem lajšanja težkega dihanja ta, da neposredno vpliva na dihalni center, izboljša hipoksemijo ter zniža laktat in pritisk v pljučnem žilju.

Smiselno je dovajati kisik preko nosnega katetra, Venturijevih mask z dodatnim rezervoarjem (cilj je zmanjšati občutek težke sape).

NEFARMAKOLOŠKI UKREPI

Pomemben je polsedec položaj oziroma položaj s spuženimi nogami, dobro prezračena soba, namesto inhalacij uporabljamo pršilnike.

POVEČANJE IZLOČKOV V DIHALNIH POTEH

BUTILSKOPOLAMIN

Uporabimo v odmerku 40–120mg/24h v 100 ml FR, teče podkožno.

ASPIRACIJA

Aspiracija izločkov iz zgornjih dihalnih poti: po možnosti z zaprtimi sistemi.

PRIMER RECEPTURE ZA ELASTOMERNO PODKOŽNO ČRPALKO

MSI 10 mg
buscopan 60mg
haldol 1.25 mg
dormicum 2mg
D.tal. dosis No VII (sedem)
0.9% FR ad 275 ml
MFS

S: za sedemdnevno podkožno črpalko

Literatura:

- Downar J, Seccareccia D. Palliating a pandemic: All patients must be cared for. *J Pain Symp Manag*, 2010; 39(2): 291–5.

- Pisani L, Hill N, et al. Management of Dyspnea in the Terminally Ill. *Chest*, 2018; 925–934.

- Scottish Palliative Care Guidelines. Dostopno na:

<https://www.palliativecareguidelines.scot.nhs.uk/guidelines/symptomcontrol/breathlessness.aspx> (27. 3. 2020).

- SIAARTI. COVID-19 - Strumenti per gli anestesisti-rianimatori. Dostopno na:

<http://www.siaarti.it/News/COVID19%20-%20documenti%20SIAARTI.aspx> (27. 3. 2020).

- SPICT. Dostopno na: <https://www.spict.org.uk/> (27. 3. 2020).

Pripravila Gregor Veninšek, dr. med., vodja Centra za geriatrično medicino, UKC Ljubljana in mag. Mateja Lopuh, dr. med., državna koordinatorica razvoja paliativne oskrbe.